

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Bakalářská práce

2015

Kateřina Pernicová

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická dřevařská

Katedra ekonomiky a řízení lesního hospodářství

**Ekonomické aspekty chovu koní českomoravského belgického
koně**

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Pernicová

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Michal Hrib, Ph. D.

2015

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky a řízení lesního hospodářství

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Pernicová

Hospodářská a správní služba v lesním hospodářství

Název práce

Ekonomické aspekty chovu koní českomoravského belgického koně

Název anglicky

Economic aspects of horse farming of the Czech-Moravian Belgian horse

Cíle práce

Cílem práce je analýza chovu českomoravského belgického koně ve vztahu k ekonomickým výsledkům konkrétního subjektu, který se zabývá chovem tohoto specifického plemene určeného pro práci v lesním hospodářství.

Metodika

Základem pro analytickou aplikační část práce budou ekonomické údaje a ekonomická analýza subjektu (malého nebo středního podniku), jehož předmětem činnosti je chov koní používaných pro práci v lesním hospodářství. Práce je zaměřena především na rozbor nákladových položek chovu koní. Výsledky budou diskutovány zejména v souvislosti s možnostmi dotačních programů tuzemských i podpory ze zahraničí.

Doporučené členění práce:

1. Úvod
2. Cíl práce
3. Literární rešerše
4. Metodika
6. Výsledky
7. Diskuse
8. Závěr
9. Seznam literatury a doporučených zdrojů
10. Přílohy

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Ekonomické aspekty chovu koní českomoravského belgického koně vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Ing. Michalem Hribem, Ph.D. a použila jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma že zveřejněním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.“

V Janovicích dne 14.3.2015

Podpis autora

„Děkuji vedoucímu práce Mgr. Ing. Michalu Hřibovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, rodině za pochopení a podporu. Firmě NA HRANICI společnost s r.o. za poskytnuté informace, také účastníkům rozhovorů za poskytnuté informace.“

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na chov českomoravského belgického koně, který je naším národním plemenem. Českomoravský belgický kůň je určen k práci v lesním hospodářství a jeho dnešní využití je stěžejním pilířem chovu od počátku jeho vzniku až do současnosti. Dalším pilířem jsou dotace a dotační politika, která je mnohdy rozhodujícím činitelem v tomto chovu. Cílem práce je analyzovat ekonomické aspekty chovu ve vztahu k ekonomickým výsledkům konkrétního subjektu zabývajícího se chovem plemene českomoravského belgického koně se zaměřením na nákladové položky.

Klíčová slova:

českomoravský belgický kůň, lesní hospodářství, chov koní, ekonomika chovu koní, dotace a dotační politika v zemědělství.

Abstract

The bachelor thesis is focused on the Czech-Moravian Belgian horse farming which is our national breed. Czech-Moravian Belgian horse is intended to be used in forestry and its current use has been a crucial farming pillar since its origin to the present. Another pillar are the subsidies and subsidy policy that are often considered as a decisive factor in the farming. The aim of the bachelor thesis is to analyze the economic aspects of farming in relation to the economic results of a specific entity dealing with the farming Czech-Moravian Belgian horse with a focus on cost items.

Keywords:

Czech- Moravian Belgian horse, forestry, horse breeding, horse farming economy, subsidies and subsidy policy in agriculture.

Obsah

1. Úvod.....	- 12 -
2. Cíle práce a metodika	- 13 -
3. Historie plemene českomoravského belgického koně.....	- 14 -
3.1. Počátky chovu chladnokrevných koní na našem území obecně.....	- 14 -
3.2. Vznik a šlechtění plemene českomoravského belgického koně	- 16 -
3.2.1 Vznik a šlechtění v Čechách	- 17 -
3.2.2 Vznik a šlechtění na Moravě.....	- 18 -
3.2.3 Sjednocení chovu chladnokrevníků	- 20 -
3.2.4 Rozlišení chladnokrevných plemen	- 21 -
3.3. Českomoravský belgický kůň dnes	- 21 -
4. Současné šlechtění českomoravského belgického koně	- 22 -
5. Chov koní v ČR obecně	- 23 -
5.1. Organizace zajišťující šlechtění a plemenitbu	- 25 -
5.2. Dotace a podpory v chovu koní.....	- 25 -
6. Současné využití chladnokrevných koní	- 27 -
6.2. Využití koní v zemědělství	- 29 -
6.2.1 Finanční příspěvek na přiblížování koněm.....	- 33 -
7. Chov chladnokrevných koní na Slovensku	- 34 -
8. Ekonomika vybraného Chovu koní Dvorka.....	- 36 -
8.1. Historie chovu	- 36 -
8.2. Popis firmy NA HRANICI společnost s r.o.	- 37 -
8.3. Popis Chovu koní Dvorka.....	- 37 -
8.4. Výchova koně	- 39 -
8.9. Náklady na provoz chovu za rok 2013	- 42 -
8.10. Výnosy chovu za rok 2013.....	- 44 -
8.11 Zhodnocení hospodaření střediska chovu koní	- 45 -
8.12 Marketingová studie Chovu koní Dvorka.....	- 46 -
8.12.1 Vnější (externí) analýza	- 46 -
8.12.2 Vnitřní (interní) analýza	- 48 -
8.12.3 Cíle a strategie	- 49 -
8.12.4 Marketingový mix.....	- 50 -

9. Diskuze.....	- 51 -
9.1. Rozhovory s odborníky z praxe	- 51 -
10. Závěr	- 55 -
11. Seznam literatury a použitých zdrojů	- 57 -
12. Seznam příloh	- 60 -

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka č.1

Přehled plemenných hřebců v Čechách v letech 1880-1910 (Bílek, 1930)

Tabulka č. 2

Počty chladnokrevných plemen v ČR (Koncepce chovu koní v ČR)

Tabulka č. 3

Stavy koní od roku 2009 - 2014

Tabulka č. 4

Počty prodaných koní od roku 2009-2014

Tabulka č. 5

Využití koní Chovu Dvorka

Tabulka č. 6

Náklady na provoz chovu

Tabulka č. 7

Výnosy chovu za rok 2013

Tabulka č. 8

Orientační přehled nákladů a výnosů za posledních 5 let

Obrázek č. 1, (příloha č.1).

Plemenní hřebci plemene ČMBK

Obrázek č. 2

Chomoutový postroj

Obrázek č. 2

Využití koní v zemědělství

Obrázek č. 3

Využití koní v lesním hospodářství

Seznam použitých zkratk

ASCHK – asociace svazu chovatelů koní

ČMBK – českomoravský belgický kůň

GZ – genové zdroje

SZIF – Státní zemědělský investiční fond

eAGRI – webový portál ministerstva zemědělství

KRNAP- Krkonošský národní park

1. Úvod

Chov chladnokrevných koní v dnešní době bojuje o své ekonomické udržení. Díky technickému pokroku je uplatnění chladnokrevných koní omezeno. Při svém působení v chovu českomoravského belgického koně jsem se setkala s konkrétními problémy, které mne přivedly k napsání této práce.

Českomoravský belgický kůň patří mezi naše národní plemena. Měli bychom se snažit o jeho udržení už jen z úcty k práci mnoha lidí před námi, kteří se zasloužili o vznik tohoto plemene na našem území. Setkávám se různými názory jakým způsobem chov směřovat, kdo a co dělá špatně. Dokonce i s velkými neshodami mezi chovateli. Dokud se budou chovatelé mezi sebou dohadovat a vést dlouhé debaty o tom kdo má pravdu, situace se nezmění.

Velkým a diskutovaným problémem je využití chladnokrevných koní, které je od počátku jejich vzniku na našem území spjato s potřebami zemědělství a lesnictví. Takto postavený systém chovu má mnoho úskalí, které je potřeba zmapovat a pokusit se o celkové zlepšení této situace.

2. Cíle práce a metodika

Popsáním historie vzniku chladnokrevných plemen na našem území poukázat na jejich dlouholetý význam v českých zemích.

Konkrétně českomoravský belgický kůň je jedním z uznaných národních plemen, je opravdu naším českým originálem.

Rozebráním systému podpor a šlechtění českomoravského belgického koně popsat současnou situaci a pokusit se najít porovnání se zahraniční zemí. Zjistit, zda jsou dotace a podpory pro chov českomoravského belgického koně základem pro jeho udržení. Nebo naproti tomu posoudit, zda může být současné využití těchto koní stěžejním a rentabilní vzhledem k chovatelským výsledkům a cílům.

Právě popsáním konkrétního chovu tohoto plemene, analyzováním ekonomických výsledků se zaměřením na nákladové položky je důležité vytvořit přehled situace z reálného pohledu chovatele a využití koní tohoto chovu.

Diskutování výsledků z praxe o využití koní v lesním hospodářství je také směrodatným měřítkem, kde jinde než v praxi je možné dozvědět se opravdové skutečnosti.

Zhodnocením všech zjištěných informací vytvořit závěr s možným řešením situace souvisejících s chovem českomoravského koně a zároveň budoucnosti ostatních chladnokrevných plemen chovaných v České republice.

3. Historie plemene českomoravského belgického koně

3.1. Počátky chovu chladnokrevných koní na našem území obecně

Poptávka po mohutných tažných koních na našem území vznikla s rozvojem zemědělství. Z počátku byl význam koní v zemědělství druhořadý. Zástupci koní v zemědělství byli převážně menší nedostatečně vyvinutí. Dařilo se jim pouze v přímořských oblastech s dostatkem pastvin. Aby zemědělství stačilo rozvíjejícímu se průmyslu, bylo nutné zvyšovat produktivitu práce, podmíněnou do značné míry tažnou silou, koněm. To vede ke značnému rozmachu jeho chovu již v první polovině 19. století.

Vznik chladnokrevného chovu na našem území souvisel s přepravou soli ze Solnohrad k severomořským německým přístavům. Díky „solné vltavské stezce“ k nám byla importována krev západních koní, konkrétně norických. Formani alpských solných vozů si rádi přivydělali za „skočné“ jejich hřebců na klisny jihočeských zemanů. Čeští chovatelé chovali spíše teplokrevná plemena, jejichž chov byl podporován státem. Přesto díky požadavkům na vznik výkonnějších tahounů, počalo křížení chladnokrevníků s teplokrevnými klisnami.

Velký vliv na chov koní v této době měla armáda, velkou proměnlivostí jejich využití k vojenským účelům. Nejvíce byli koně využíváni ve vojsku koncem 19. století a po první světové válce se význam koní snížil na minimum. Chov koní byl řízen vojenskou správou, která prosazovala spíše zájmy vojenské, ne zemědělské. Zemědělci požadovali větší rámec koní a větší mohutnost.

Řízení chovu koní bylo počínaje roku 1869 svěřeno ministerstvu orby. Správu hřebčinců a hřebčínů ve státní správě stále ještě dozorovala armáda, která omezovala snahu rolnického chovu k rozšíření chladnokrevného chovu nákupem mohutnějších polokrevných plemen (Misař 2011, Dušek a kol. 1992).

Monarchie byla nucena rozdílnými potřebami armády a ostatních uživatelů chov koní rajonizovat do pěti oblastí se stanoveným posláním:

1. norická oblast,
2. oblast chovu těžkého pracovního koně,
3. oblast chovu středně těžkého vozového a dělostřeleckého koně,
4. oblast chovu lehčího jezdeckého koně,
5. oblast chovu lehkého jezdeckého soumara.

Do 2. oblasti spadala většina území Čech, choval se zde silný teplokrevník připravením nejmohutnějších západoevropských plemen, případně mohutných polokrevných plemenů. Morava, Slezsko a část jižních Čech patřila do 3. oblasti, kde plemenitbu zajišťovali mohutnější polokrevní plemena.

Přesto zájmem zemědělců chovat výkonné tahouny stoupalo zastoupení chladnokrevných plemenů znázorněné v tabulce č. 1 (Misař, 2011).

Tabulka č.1, *Přehled plemenných hřebců v Čechách v letech 1880-1910* (Bílek, 1930)

Rok	A 1/1 A 1/2	Or 1/2	Norfolk	Anglo- norman	Staro- Kladrubský kůň	Lipicán	Teplo- krevní	Chlado- krevní
1880	312	47	34	24	13	5	438	22
1885	337	42	58	16	12	4	469	21
1890	316	35	85	30	11	3	480	30
1895	318	33	99	40	11	3	504	50
1900	330	24	85	37	9	3	486	70
1905	255	14	54	32	4	1	359	164
1910	229	7	52	17	2	-	298	257

Až do roku 1880 převládali noričtí plemena. Poté v letech 1880-1890 byli pro jejich výkonnost v tahu a klidný temperament importováni první plemena z Belgie, byli to ušlechtilejší ardénští a mohutnější vlámská a valonská koně. Z velmi malého procenta zastoupení chladnokrevných plemenů v letech 1895-1900 se jejich zastoupení po tomto roce postupně vyrovnávalo se zastoupením teplokrevných koní. Vše bylo ovlivněno zvyšujícím se vlivem zemědělství, kde se zvyšovaly nároky na tažnou sílu.

V roce 1905 zástupci zemědělců svými argumenty dosáhli velké změny stavu, kdy v českých hřebčincích stálo 31,4% a v roce 1910 již 46,7% chladnokrevných plemenů. Od této doby přestalo rozlišování belgických plemenů na ardénské, valonské a vlámské.

Rozvoj chovu koní po kvalitativní stránce byl zdokonalován zvyšující se úrovní plemenářské práce, která spočívala ve správném výběru hřebců i klisen, systematickým zhodnocováním potomstva plemenů až po správný odchov hříbat. Vznikající chovatelské organizace a zemědělské rady podporovaly požadavky chovatelů a to například zřízením funkce inspektora chovu, čímž se posílil vliv civilního sektoru v chovu koní.

Na Moravě sílil velmi kvalitní moravský teplokrevný chov, ale zároveň i vliv zemědělství, ve kterém byli zemědělci požadováni výkonní tahouni. Díky těmto požadavkům se neplánovitě importovali reprezentanti chladnokrevných plemen, hlavně belgického chovu. Vzniklá krize v moravském teplokrevném chovu a chaos vzniklý nekoncepčním křížením teplokrevných a chladnokrevných koní, vedl k plánu rozdělení území Moravy na oblast chladnokrevnou a teplokrevnou a zrušení „smíšených“ připouštěcích stanic.

Ve Slezsku díky podobnému vývoji jako na Moravě a v Čechách, se zde ke zmohutnění původních teplokrevných klisen používali spíše noričtí plemenci a tak vznikl základ šlechtění slezského norického koně.

Chov norika se šířil hlavně podél bavorských hranic díky tamním etnickým podmínkám. Pro příklad v roce 1874 již působilo v připouštěcí sezóně na českých stanicích 51 norických hřebců (Dušek a kol., 1992, Misař, 2011).

3.2. Vznik a šlechtění plemene českomoravského belgického koně

Zprvu byl vývoj českomoravského belgického koně odlišný v Čechách a na Moravě.

3.2.1 Vznik a šlechtění v Čechách

Neplánovité křížení teplokrevných klisen s norickými hřebci dalo za vznik hybridnímu potomstvu vyznačujícím se mohutností, rámcem i vyšší výkonností v tahu a tyto vlastnosti způsobily rostoucí poptávku po první generaci kříženců. Lokalizace chladnokrevníků do horských oblastí zastavila růst počtu norických hřebců. Sílící tlak zemědělců způsobil importování západoevropských plemenů (percheron, suffolk, clydesdale).

Málo stabilizované původy tuzemských klisen, kříženek s norickými plemeny a také nevhodné prostředí způsobilo geneticky různorodé potomstvo. Došlo k porušování koncepce chovu nákupem belgických plemenů a jejich křížením s teplokrevnými klisnami nebo zřízením originálních chovů belgických koní.

Inspirace pro chovatele zakládat čistokrevné chovy belgických koní z importů vznikla propagováním této cesty zvěrolékařem z Čáslavi B. Wágnerem. B. Wágner založil Jednotu pro koně chladnokrevného preferující belgické plemeny. Pomocí tohoto úsilí se belgičtí plemeni dostali i do oblastí vyhrazených teplokrevnému chovu. V prvním období převládají produkci kříženci, kteří nejsou stabilní svou kостью.

Přes pokusy Rakousko-Uherské administrativy zabránit nekoncepčnímu šíření plemenitby byla na návrh zemské komise pro chov koní začátkem sezóny 1894 celá původní jižní část č. 2. teplokrevná oblast vyhrazena chladnokrevnému chovu.

Po prvotním převládání norických plemenů později dominují belgičtí hřebci. V celém Pošumaví docházelo k produkci „belgonoriků“, kříženců norického a belgického koně.

Chovní koně pocházeli nejčastěji z Belgie a v menším množství z Holandska. Zprvu byl dáván přednost ušlechtilým belgikům ardénského rázu, později však byla preferována mohutnost.

Poválečné poklesy cen chladnokrevníků v ČSR vedou k zastavení importu belgických koní z kolébky chovu v roce 1930. Ve stejném roce je proto věnována větší pozornost odchovu a výběru do plemenitby chladnokrevných hřebečků ve státní hřebárně Nové Dvory u Písku, čímž tato hřebárna nabývá důležitou roli pro zemský chov.

Někteří z importovaných koní měli problémy s konstitucí. Proto podstatou úspěchu importu belgických plemenů nebyl pouze původ, ale jejich individuální vlastnosti. Museli typem odpovídat potřebám českého chovu, exteriérem a tvrdou konstitucí. Díky těmto vlastnostem se v chovu nejvíce uplatnili Prefet de Notre Dame 86074 a Drinker de d' Hondzocht 74592. Úspěšní byli jak potomci po belgických šampionech jako 396 Bourgogne de Monti, tak i ti, kteří neměli pro belgický chov význam (296 Salomon de Luchteren, 267 Jasmin de Viscul).

Šlechtěním časem vznikly v Čechách genealogické linie, které přetrvávají do současnosti a tři nejvýznamnější jsou:

- **428 Branibor 32/22**, 1922, po Hans ze zemské klisny po 274 Abdali
- **426 Aglaé**, 1920, po Drinker d'Hondzocht 74590, z Déa 23/5753
- **Bourgone ze Záhořan 5/27**, 1927, po 396 Bourgone de Monti, z klisny Cristal

Potomstvo belgických plemenů a českých klisen bylo označováno jako belgické českého chovu. Tuzemské potomstvo belgických plemenů bylo od roku 1946 vedeno jako český chladnokrevník. Poté byl jejich název sjednocen organizací ČSN plemenní koně na chladnokrevník v českých krajích (Misař, 2011).

3.2.2 Vznik a šlechtění na Moravě

Do roku 1875 existovali na Moravě pouze teplokrevní koně, to vyplývá ze soupisu chovných klisen vedeného do tohoto roku. Z podobných důvodů jako v české části našeho území nastala potřeba chovat chladnokrevníka i v moravských chovných okrscích. Zpočátku byli chladnokrevnými hřebci připouštěni převážně tuzemské klisny. K zabránění živelnému šíření byla vymezena na Moravě oblast chovu belgického koně v sezóně roku 1880. V roce 1906 výrazně ovlivnilo vývoj moravskoslezského chladnokrevného chovu rozhodnutí komitétu Moravské zemědělské rady vyhradit Slezské regiony chovu norického koně.

Tím se Moravská oblast stává doménou šlechtění belgického koně.

Velmi významný pro šlechtění chladnokrevníků na podkladě originálních belgických zdrojů byl Seilnerův hřebčín v Lukově, zřízen roku 1898 z tuzemských i importovaných klisen.

Hřebci lukovského stáda byli importovaní originální belgičtí plemeni. Největší podíl z nich měl hřebec ardénského původu Spirou 14266, po Favori, z Clairette, který byl šampionem pařížské i bruselské výstavy 1898. Spirou měl na další vývoj moravského chladnokrevného chovu limitovaný vliv prostřednictvím svého syna 50 Corale. Základní stádo lukovského hřebčína tvořilo v období jeho největšího rozkvětu 139 chovných klisen. Válečné události zapříčinily zredukování stavu a po vzniku ČSR byli zbývající koně rozprodáni a hřebčín zrušen.

Nedostatkem plemenů trpěl moravský chladnokrevný chov po roce 1918, dle potřeby byl doplňován importy z Belgie stejně jako v Čechách. A podobné bylo i převodné křížení belgickými plemeni. Výhodu moravského chovu v podobě konsolidovanější základny šlechtění vytvořil svým vlivem na chov lukovský hřebčín.

Hlavní rozdíl byl hlavně v typu tito koně odpovídali ardénskému typu belgika, byli ušlechtilejší, harmoničtější a méně mohutní. Administrativou byli označováni za moravské chladnokrevníky.

Dlouhodobý význam z mnoha importovaných plemenů v založení genealogické linie měli:

- **51 Bayard de Heredia 25/746**, 1920, po Cramingon 23/1748, z Farouche de heredia
- **9 Marquis de Vraimont**, 1921, po Drinker d'Hondzocht 74592, z Jeanne de Vraimont 23/22421 (Melon)
- **113 Successeur de Boneffe 32/3274**, 1928, po Succesuer 71838, z Folette de Momelette 28/891 (Moustick II 25/252)

Ministerstvo zemědělství bylo přiměřeno potřebou aklimatizovaných plemenů konsolidovaných původů vytvořit na Moravě chladnokrevný hřebčín. A tak byl roku 1930 založen Tlumačovský chladnokrevný hřebčín (později přestěhovaný na dvory Skály, Peškov).

Počalo vytváření kmenového stáda, jehož partnery byli Bayard de Heredia, Marquis de Vraimont a 497 Brenus. Vývoj hřebčína zbrzdilo období

protektorátu, produkcí belgonoriků přes hřebce 336 Gothe jeho připárováním stádu belgických klisen. Chovné stádo bylo obnovováno až po roce 1945 nákupem klisen ze zemského chovu.

Velký, většinou pozitivní vliv ve šlechtění měli zástupci linie Marquis de Vraimont, díky nimž získával moravský chladnokrevník osobitý typ a vlastnosti. K omezení vlivu linie M a rozšíření krevní báze tlumačovského základního stáda byli využiti tyto nejvýznamnější partneři pro období 1961-1970:

- **1125 Agripa**, 1945, po 218 Agresivní, z dcery po 86 Galousi,
- **1225 Agron**, 1953, po 1125 Agripa, z klisny po 165 Brusič

A přes hřebce 2410 Korbaj 13/46 hřebčín zkoušel obnovit vliv lukovského plemeníka Spirou. Tlumačovský chladnokrevný hřebčín i přes svou krátkodobou existenci významně přispěl k ustálení typu kontinentálního chladnokrevníka, perfektně přizpůsobeného podmínkám.

V roce 1956 byly uskutečněny první výměny zástupců českých a moravských linií, ke kterým přispělo vysoké zastoupení linie M na Moravě. Časem odlišné typy chladnokrevníků začaly splývat (Misař, 2011).

3.2.3 Sjednocení chovu chladnokrevníků

Po dokončení kolektivizace v období 1961-1970 sílil vliv mechanizace. V těchto letech přestalo rozlišování belgických a norických původů a v plemenářské dokumentaci se označovali jako český chladnokrevník. To vše na základě ČSN Plemenní koně a jejich novelizací. I přesto většina chovatelů pokračovala v čistokrevné plemenitbě a tím bylo možné zachování základny pozdějších chladnokrevných plemen. Belgická krev byla posilována linií založenou hřebcem 26 Miroš a linií 3998 Pandor. Jediný smíšený belgonorický původ měl 113 Brahmikán (Misař, 2011).

3.2.4. Rozlišení chladnokrevných plemen

Pověření k řízení plemenitby mělo původně Generální ředitelství plemenářských podniků, které změnou politických poměrů zaniklo. Jeho kompetence z části převzala Asociace svazu chovatelů koní (ASCHK). ASCHK vypracovala návrhy řádu plemenných knih chladnokrevných plemen a českého teplokrevníka.

Ministerstvo zemědělství poté roku 1995 řády plemenných knih schválilo a tím byly populace chladnokrevníků rozděleny do tří plemen:

- českomoravský belgický kůň
- norický kůň
- slezský norický kůň (Misař, 2011).

3.3. Českomoravský belgický kůň dnes

Charakteristika plemene podle řádu plemenné knihy ČMBK

Chovný cíl

Chovným cílem je chladnokrevný kůň dospívající ve třech letech stáří, středního čtvercového rámce s dobrým osvalením, minimalizací exteriérových vad.

Menší ušlechtilá hlava mírně štíčí v profilu s živým okem, kratší vysoko nasazený krk, mírně strmá a středně dlouhá lopatka, hluboký a prostorný hrudník, kratší středotrupí, s dobrou horní linií, kratší pevná bedra, mohutná, dlouhá, široká, mírně skloněná a štěpená zád'. Fundament suchý, kostnatý, klouby výrazné, spěnka kratší a pružná, kopyta pevná a prostorná.

Pracovitý a dobře ovladatelný kůň přiměřeného temperamentu, bez charakterových vad, dobře živitelný, pohyblivý, s chody odpovídajícími užitkovému zaměření plemene.

Barva: převážně ryzáci až tmaví ryzáci se světlou hřívou a ohonem, v menší míře hnědáci, vraníci a nevybělující bělouši. Výskyt bílých odznaků na hlavě a končetinách. Kůže tmavě pigmentovaná.

Příloha obrázků č. 1 .

Užitkové vlastnosti

Plemeno se vyznačuje ranějším dospíváním cca ve 3 letech stáří, dlouhověkostí, dobrou plodností, pevnou konstitucí, adaptibilitou pro různá prostředí a dobrou krmitelností. **Je určeno především pro práci v tahu.**

Chovná oblast ČMB je vymezena územím České republiky. Dále to mohou být jednotlivé chovy nebo chovatelská sdružení v zahraničí, o nichž rozhodne na jejich požádání Rada plemenné knihy (Řád plemenné knihy ČMBK).

Dnešní uznané linie příloha č. 1.

4. Současné šlechtění českomoravského belgického koně

Vychází ze zákona č. 154/2000 Sb., O plemenitbě, šlechtění a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), a řídí se dlouhodobým programem navrženým Radou plemenné knihy.

Šlechtitelského programu se zúčastňují všichni hřebci a klisny zapsaní v plemenných knihách.

Plemenné knihy jsou:

- plemenná kniha hřebců (PKH),
- hlavní plemenná kniha klisen (HPK),
- plemenná kniha klisen (PK),
- první pomocná plemenná kniha klisen (1. PPK),
- druhá pomocná kniha klisen (2. PPK).

Chovný cíl je zabezpečován metodou čistokrevné plemenitby (tzn. připouštění hřebců a klisen mezi sebou zapsaných v plemenných knihách).

Formy chovu jsou: volný, doporučený a řízený.

Zlepšování interiéru a exteriéru chovných koní se provádí systematickým výběrem (selekcí).

Pro zapsání do plemenných knih jsou hodnocena následující kritéria:

- původ,
- posuzování zevnějšku,
- posouzení vlastností - provádí se při zkouškách výkonnosti hřebců i klisen, kde se posuzuje ochota k práci, charakter, temperament, korektnost a pravidelnost chodů, zdraví a konstituční tvrdost.

Testační odchovny – účelem je vyhodnocení kontroly dědičnosti plemenných hřebců a vlastní užitkovosti testovaných hřebečků ve srovnatelných podmínkách.

- za provádění testace je odpovědná osoba, provozující testační zařízení dle zákona č. 154/2000 Sb.

Akcelerační program – snaha vytvořit tzv. „Nucleus herdus“ – plemenné koně s čistokrevným rodokmenem, vlastní prokázanou výkonností, popř. kontrolou dědičnosti (Řád plemenné knihy ČMBK).

5. Chov koní v ČR obecně

Česká republika se řadí mezi země s tradičním chovem koní patřící do zemědělské oblasti i přes široké uplatnění koní v jiných oblastech (Koncepce chovu koní v ČR, 2014).

Z údajů *Koncepce chovu koní v ČR pro rok 2014* se od roku 1997 počty koní v ČR neustále zvyšují. Celkový počet koní se v posledních deseti letech zdvojnásobil, oproti stavu v roce 2003 stoupl téměř o 40 000 ks.

K 1. 6. 2014 je v Ústřední evidenci koní evidováno **80 785** koní.

Bohužel v reprodukci v posledních letech počet reprodukčně využívaných klisen stagnuje díky přetlaku na trhu s koňmi. Snížený počet připuštěných klisen za rok má za následek nižší počet narozených hříbat. Nebýt státní podpory by byl pokles ještě výraznější (Koncepce chovu koní v ČR, 2014).

Tabulka č. 2, *Počty chladnokrevných plemen v ČR (Koncepce chovu koní v ČR, 2014)*

plemeno	stav k 1.1.2014 v ks	vývoj	stav k 30.6.2012 v ks	vývoj	stav k 30.6.2010 v ks
českomoravský belgický kůň	2 134	↑	1 957	↓	2 304
norik	1 675	↑	1 319	↑	2 145
slezský norik	1 149	↑	1 092	↑	1 081

Podle této tabulky jsou stavy chladnokrevných koní stále se zvyšující.
V největším zastoupení je plemeno českomoravský belgický kůň.

Zastoupení z celkového počtu koní v ČR je k 1. 1. 2014

- českomoravský belgický kůň 3 %,
- norik 2 %,
- slezský norik 1 %.

Důležité je také, že jednu z nejpočetnějších skupin z celého počtu u nás chovaných koní tvoří koně bez plemenné příslušnosti. Jsou až jednou třetinou koní a dá se očekávat nárůst jejich počtů i procentuální zastoupení narůstající v následujících letech (Koncepce chovu koní v ČR, 2014).

5.1. Organizace zajišťující šlechtění a plemenitbu

System podpory plemenitby a šlechtění v chovu koní prošel od roku 1924 různými změnami ve struktuře organizací a forem podpory.

Nejvýznamnější roli zastupoval a zastupuje stát, bez jeho finanční podpory by nebyla zajištěná kvalitní šlechtitelská a plemenářská práce. Je tím zajištěná konkurenceschopnost plemenných koní českých chovatelů.

Bez státních dotací a podpory činnosti státních hřebčinců by nebylo možné vyloženě ztrátovou šlechtitelskou činnost realizovat.

Podpora šlechtitelské a plemenářské práce v chovu koní je od roku 1992 zaměřena na podporu zavádění a vedení plemenných knih, podporu výkonnostních zkoušek, kontrolu dědičnosti, testování a podporu zveřejňování plemenářské práce.

V České republice je v současné době ministerstvem zemědělství v rámci šlechtitelského programu uznáno celkem 13 uznaných šlechtitelských sdružení, která vedou plemenné knihy pro 22 plemen koní (Koncepce chovu koní v ČR, 2014).

5.2. Dotace a podpory v chovu koní

Národní dotace

Jsou poskytovány na základě zákona č. 252/ 1997 Sb., o zemědělství a v souladu s ním se každoročně vydávají tzv. Zásady pro poskytování finančních podpor formou dotací. Těmito zásadami se stanovují podmínky pro jejich poskytování.

V roce 2014 byly schváleny Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR podpůrné programy:

2. A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat – na základě zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat.

- z toho do 13 000 Kč pro plemena českomoravský belgický kůň, norik a slezský norik na tříletou klisnu po základní zkoušce výkonnosti

- podpora testování – podpora oprávněné osobě k provozování zařízení, ve kterých se provádí testování hřebčků dle šlechtitelského programu příslušného chovatelského sdružení.

- do 30 Kč na krmný den hřebčka do stáří dvou let

- do 100 Kč na krmný den hřebčka ve stáří nad 2 roky

5. Podpora zemských hřebčinců Písek a Tlumačov (Zásady, 2014)

6. Genetické zdroje

- program zajišťuje zachování genetických zdrojů zvířat významných pro výživu a zemědělství pro trvalý rozvoj agrárního sektoru a zachování kvality venkovského prostoru, prostřednictvím naplňování Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů zvířat významných pro výživu a zemědělství, program je také v souladu s textem mezinárodní úmluvy uvedené jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti a Globálním akčním plánem pro živočišné genetické zdroje (Koncepce chovu koní v ČR, 2014)

- Plemena koní uznaná genetickým zdrojem jsou Starokladrubský kůň, Huculský kůň, Slezský norik, Českomoravský belgický kůň.

- zde je nárok do 12 000 Kč na maximální výši dotace na klisnu ČMBK ohřebenou (potvrzená březost) v určitém datu po hřebci shodného plemene uznaném jako genetický zdroj

- do 15 000 Kč na klisnu ČMBK zařazenou v Národním programu, ohřebenou v určitém datu z připuštění hřebcem ČMBK dle alternativního plánu připarování

- do 25 000 Kč každý ze tří hřebců ČMBK, kteří se v určitém datu umístili v nejlépe ve výkonnostních zkouškách v rámci svého plemene a vybrán do plemenitby (Zásady gz, 2014).

9. A. Speciální poradenství – účelem je ekonomické poradenství a odborné poradenství (Zásady, 2014)

Dotace EU

1. pilíř (přímé platby) – není přímá dotace pro chov koní
2. pilíř Program rozvoje venkova – nepřímá dotace - údržba travních porostů, kde je stanovená intenzita hospodářských zvířat (Koncepce chovu koní v ČR, 2014).

Platby SAPS a LFA

SAPS – Jednotná platba na plochu, je přímou hlavní platbou a je plně hrazena z prostředků Evropské unie (www.szif.cz).

LFA - Dotace pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (www.eagri.cz).

6. Současné využití chladnokrevných koní

Využití chladnokrevných plemen koní se během času mění. Nejvíce byli využíváni v zemědělství a to v počátku jeho rozvoje. Využití v tahu a k nošení břemen, velmi důležitou součástí použití koní v dopravě, vojenství, poštovníctví a lesním hospodářství. S nástupem mechanizace však využívání koní v těchto oblastech ustává. Z nich zůstává v omezené míře využití v lesním hospodářství a zemědělství. Změnou jejich využití se zmenšily stavy početních zastoupení koní a také zastoupení jednotlivých plemen a chovných cílů. A tak se dříve nepostradatelný pomocník stává spíše vhodným společníkem k trávení volného času, k reprezentačním účelům a také ve zdravotnictví (hipoterapie, hiporehabilitace). Přesto bychom měli využití koní v zemědělství a v lesnictví vzhledem ke vztahu k životnímu prostředí více preferovat.

Využití chladnokrevných koní k práci v tahu bylo a je samotným základem velikosti jejich populace (Dušek a kol., 1992).

6.1. Výkonnost chladnokrevných koní

V tahu koně pracují samostatně nebo v páru a vytvářejí tím tažnou sílu, která se nazývá absolutní a je vyjádřena v kilogramech. Tažnou sílu ovlivňují podmínky, které jsou úhel tahu, jízdní odpor a počet koní v zápřeži. Když porovnáme absolutní sílu s hmotností koně, získáme tím hodnoty k posouzení obtížnosti dané práce (Dušek a kol., 1992).

Podle Duška je práce v tahu s vyvinutím relativní tažné síly klasifikována:

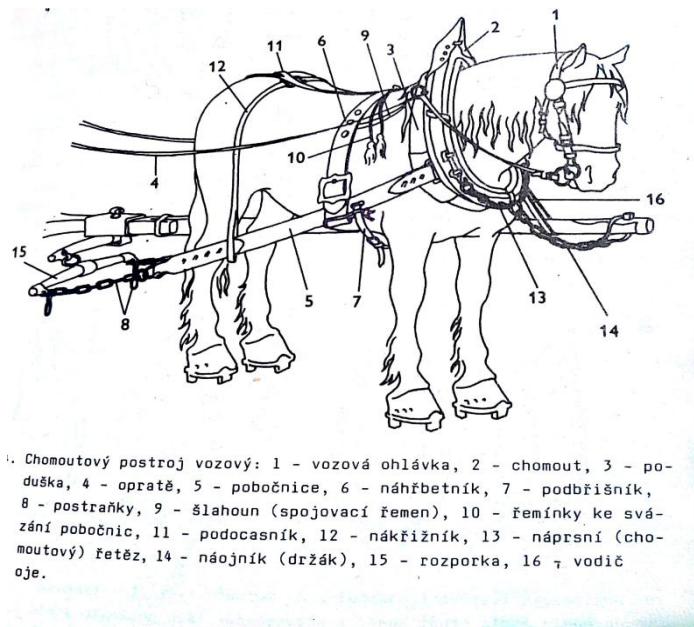
- do 12 % živé hmotnosti jako práce lehká
- od 13 % do 14 % jako práce střední
- od 15 % do 18 % jako práce těžká (pro dlouhé použití je hranice 18- ti % nejvyšší možná)
- nad 20 % živé hmotnosti je zdraví škodlivá (přesto kůň dokáže krátkodobé vyvinutí mnohem větší tažné síly, např. zabrání v těžkém terénu).

Normální tažná síla je stupeň vyvinutí síly vyžadující minimální svalové vypětí a udržování organismu v rovnovážném stavu. Obecné hodnoty normální tažné síly jsou udávány od 13 % do 14 % u koní střední hmotnosti a zvyšuje se jen při zabrání ve voze až na 40 %. K porovnávání průměrné tažné síly plemen koní se používá normotažná síla. To je síla jakou kůň o živé hmotnosti 575 kg vyvine při 13 % relativní tažné síle, což je 75 kg. Nejtěžší chladnokrevníci pracují s normotažnou silou asi o 25 % vyšší a nejlhčí o 25 % nižší než chladnokrevníci střední hmotnosti. Relativní síla se mění podle hmotnosti koně, u malých koní je větší a u velkých koní menší. Jeden z hlavních činitelů určující sílu tahu je tělesná hmotnost, kterou kůň působí k překonání odporu nákladu a to hlavně na krátké vzdálenosti. Dnes můžeme vidět v rámci chladnokrevných soutěží, divácky velmi oblíbenou soutěž v těžkém tahu, kde chladnokrevní koně ukazují úžasné výkony.

Při srovnání se zemědělstvím nejtěžší práci vykonávají koně v lesní těžbě, při přibližování kmenů. Dochází zde k přetížení, jelikož v některých situacích relativní hodnota krátkodobě dosahuje 40 % i výš (Dušek a kol., 1992, Dušek a kol., 2001).

Nejlépe je tažná síla koně využita v chomoutovém postroji. Pokud je postroj nesprávně přizpůsobený snižuje výkon koně, ohrožuje jeho zdraví a ochotu k práci (Radvan, 1990)

Obrázek č. 2 Chomoutový postroj (Radvan, 1990)

6.2. Využití koní v zemědělství

V zemědělství se dnes kůň oproti dřívějšímu rozsahu používá v menším rozsahu. Význam jeho využití se udržel především v lehkých kultivačních pracích v zahradách, vinicích a sadech o malých výměrách nebo hůře dostupných terénech. Nedoceněné je využití koní při přepravě menších nákladů na krátké vzdálenosti např. při vnitropodnikové dopravě. Přitom tento typ použití je ekonomický, nedochází k plýtvání pohonnými hmotami. Např. velmi výhodné je použití koní v tahu ve velkých i menších chovech, kdy není třeba použít traktor a ušetřit tak pohonné hmoty i životní prostředí. Bohužel toto využití je dnes omezeno v první řadě nedostatkem pracovníků a to i ve smyslu odbornosti, nemá-li dojít ke ztrátě koňského majetku a v některých případech i zdraví lidí. Ve větším rozsahu je práce koní v zemědělství už minulostí, přesto někteří menší zemědělci jí úplně neztratili a i nyní se dostává šance koním dokázat své uplatnění v tomto odvětví (Dušek a kol., 1992, Dušek, 1967).

Uplatnění koní v zemědělství by z dnešního pohledu mohlo být důležité hlavně z ekologických hledisek. Například z pohledu alternativního zdroje energie a tím snížení používání fosilních paliv. Z článku z dvouměsíčníku „Starke Pferde“ vyplívá, že existují snahy o navrácení koní do zemědělství např. na malých farmách v západní Evropě. Tyto farmy využívají koně ve svých činnostech a těší se prý velké podpory veřejnosti.

V Kanadě a USA jsou příkladem kvalitního zapojení koní v zemědělství Amišové (zemědělské a vysoce organizované náboženské skupiny).

K velmi efektivnímu obhospodařování velkých ploch půdy používají téměř výhradně koně. Jsou v tomto hospodaření velmi produktivní a obstojí v konkurenci s jinými konvečně hospodařícími farmami.

Na rozdíl od Evropy, kde normálně pracuje kočí s párem koní, používají kombinaci vícespřeží (větší počet zapřažených koní než dva) a velkých strojů. Např. dvanáctispřeží, které zvládne zapřáhnout jeden člověk, dokáže obdělat 12 akrů za den. Bohužel jejich hospodaření nelze jen tak přenést do našich podmínek z mnoha různých důvodů jako jsou rozdíly společenské i klimatické a také nevhodná velikost a tvar územních celků v některých oblastech, nedostatečný výcvik koní i nedostatkem strojů za koně.

Především v Severní Americe narůstá počet firem vyrábějících stroje za koně. Vyrábějí se kvalitní pluhy, brány, kultivátory, plečky, rozmetadla na hnůj, vozy obraběče, nahrabovače a i sekačky s protiběžnou lištou, vřetenové sekačky na údržbu parků a golfových hřišť apod. Bohužel nemají řádné zastoupení v Evropě (až na výjimku jako firma Millcreek) a tím se velmi zvyšuje jejich cena v případě individuálního dovozu.

V Evropě se některé stroje vyrábí, ale jsou to spíše malé nebo rodinné firmy, kde jsou stroje dostupné na zakázku, což na naše poměry zvyšuje cenu (Chinney, 2014).

Obrázek č. 3. *Využití koní v zemědělství* (Helena Görnerová)

6.2. Využití koní v lesním hospodářství

Práce koní v lese je stará a úzce spojená se zemědělstvím. V období relativního klidu od polních prací, v zimě, byli zemědělské koně využíváni především k práci v lese. Byli používáni k přibližování dříví, ale i k jeho odvozu. Postupem rozšíření mechanizace, zůstala doménou koní doprava dřeva od místa pokácení (od pařezu) k odvozní cestě, přibližování.

Podle Duška ještě v roce 1955 koně přibližovali 95 % těžného dříví a z 50 % zajišťovali odvoz. V roce 1965 už to bylo 60 % objemu přibližovacích prací a v 80. letech asi 30 %.

Názory na využití koní v lesním hospodářství se měnily s postupným vývojem technologií a přechodem na mýtní těžbu, kde se využívají komplexní těžební čety vybavené mechanizací. Tento vývoj vytvořil názory, že kůň v lesním hospodářství není nepostradatelným pomocníkem. Přesto pod tlakem ochrany životního prostředí kůň v lesním hospodářství své uplatnění najde i ve velkovýrobních podmínkách.

Nejvíce se za těchto podmínek koně uplatňují v probírkových porostech při výchovných zásahách, kde využití mechanizace je neefektivní. V mýtní těžbě

najde uplatnění v lanovkových terénech, při přibližování stromů k lanovce k další manipulaci.

Dále najde uplatnění v tzv. nahodilých těžbách, jedná se o kalamitní dříví z následků větrných, sněhových nebo kůrovcových kalamit. Většinou jde o menší plochy v obtížných podmínkách. A právě přibližování v nepřístupných terénech, na úzkých cestách po svahu nebo v národních parcích a chráněných krajinných oblastech najde ještě kůň velmi dobře své uplatnění.

Koně by mohli být využíváni i k rozvozu sazenic, nebo v jízdě pod sedlem ke službě technických pracovníků, právě v národních parcích a chráněných krajinných území (Dušek a kol., 1992).

Při přibližování dříví v lese musí kůň v obtížných terénech vyvinout mimořádně velkou relativní tažnou sílu. Podle Duška průměrně kůň pracuje s 18 % relativní tažnou silou (obtížných terénech až 80%). Tento druh práce vyžaduje samostatnost, výkonnost, obratnost, inteligenci a poslušnost. Také požadavky na konstituci a vytrvalost jsou značné.

Nejvhodnějším je chladnokrevný kůň silný v kostře, s dostatečně vyvinutým hrudníkem, pevným hřbetem, mohutnou zádí se silným zdravým fundamentem a tělesnou hmotností 600-700 kg (Dušek a kol., 1992).

Koně při soustředování dříví pracují výhradně v kroku, což jim umožňuje vyvinout co největší tažnou sílu.

Při výběru koně pro práci v lesním hospodářství dáváme přednost valachům (vykastovaný hřebec), kteří jsou lépe stavěni pro těžký tah než klisny a neovlivňuje je pohlavní pud. Kůň má být plně vyspělý, což znamená starší pěti let a nejlépe pastevně odchovaný s dostatkem pohybu na čerstvém vzduchu.

K soustředování dříví je zakázáno používat mladé koně, kteří se lekají a jsou nevyčvičení. Do tří let věku mohou být koně využiti pouze ve výcviku a pod dohledem zkušeného kočího (Radvan, 1990).

V dnešní době, kdy lesní porosty reagují na každé další zhoršení přirozeného prostředí má práce koní mnoho předností, je cestou k šetrnému zacházení s lesním bohatstvím (Dušek a kol., 1992).

Obrázek č. 4, *Využití koní v lesním hospodářství* (Helena Gernerová)

6.2.1 Finanční příspěvek na přibližování koněm

Podle metodiky pro poskytování příspěvků na hospodaření v lesích podle části druhé nařízení vlády č. 30/2014 Sb. je žadatelem o finanční příspěvek vlastník, nájemce, vypůjčitel či pachtýř lesa. Dále může žadatelem být spolek, společník společnosti. Finanční příspěvek se poskytuje pouze v případě lesů, které nejsou ve vlastnictví státu.

- 2. a. vyklizování nebo přibližování koněm v lesním porostu: výše finančního příspěvku se stanoví jako součet součinů sazby a množství skutečně provedených technických jednotek. Jeho výše nesmí překročit, vzhledem k ploše, na kterou žadatel uplatňuje ekologické a k přírodě šetrné technologie částku 300 EUR/ha (Metodika, 2014)

6.3.2 Lesy České republiky ČR

V Konceptci strategického rozvoje podniku Lesy České Republiky s. p., pro období let 2015-2019 se uvádí:

- podpora využití chladnokrevných koní formou poskytování darů,
- stěžejní střednědobé úkoly: podpora ostatních resortních aktivit (muzeum, chov tažných koní (Koncepce Lesy ČR, 2015).

6.3. Rekreační využití chladnokrevných koní

Chladnokrevní koně jsou vhodní i rekreačnímu a turistickému využití. Především díky své klidné povaze se hodí pro začínající jezdce a děti. Také v zápřeži jsou velmi spolehliví a atraktivní.

V poslední době jsou využíváni i při práci s postiženými lidmi (hipoterapii a hiporehabilitaci).

7. Chov chladnokrevných koní na Slovensku

Slovenská republika

V rámci Slovenské republiky a nejen zde jsou jedním z významných chovatelů koní LESY SR, š. p. zabývající se chovem chladnokrevných koní - Norika muránského typu (Šmelko, 2009).

Státní podnik Lesy Slovenské Republiky Bánská Bystrica je státním podnikem.

Jeho hlavní úlohou je spravování lesního nebo jiného majetku ve vlastnictví Slovenské republiky. Je oprávněn k poskytování služeb, prací a další činnosti s cílem trvalého zdroje finančních příjmů.

Má uspořádanou organizační strukturu formou trojstupňového řízení definovaného organizačními jednotkami odštěpných závodů (www.lesy.sk).

Jedním z těchto odštěpných závodů je **OZ Revúca**.

V OZ Revúca je jednou z činností i chov koní ve Svazu chovatelů koní Dobišná. Středisko je zaměřeno na chov chladnokrevných koní plemene norik muránského typu.

Cílem chovu je produkce kvalitních, lehce ovladatelných koní, použitelných v lesním provozu, zemědělství, agroturistice a produkce plemenných hřebců pro krajinný chov (Šmelko, 2009).

Hlavním produktem je čtyřletý kůň po absolvování základního výcviku.

V 90. letech byl chov koní plemene norik muráňského typu uznán šlechtitelským chovem a v roce 1995 za genovou rezervu norika muráňského typu a v roce 1997 mu byl udělen statut chráněného chovu. V současnosti se celkový počet chovaných koní pohybuje okolo 200 kusů, z nich je 44 plemenných klisen a 5 hřebců. V celé produkci chovu koní na Muráni bylo vyprodukováno a odebráno více než 3000 kusů mladých koní.

Svaz chovatelů koní Dobšiná má dva hospodářské dvory. Jedním z nich Dobšiná, kde jsou ustájeni plemenní hřebci, plemenné klisny s hříbaty a klisny od jednoho roku do prodeje. Na Velkej Lúke jsou ustájená hříbata od odstavu do jednoho roku bez rozdílu pohlaví a hřebci a valaši od jednoho roku do prodeje. Obhospodařované území a provozní objekty jsou umístěné v Národním parku Slovensky raj a Muránska planina. Což vyžaduje od chovatele realizaci mimořádných opatření pro zabezpečení chovu koní. Některé tyto opatření zabezpečuje režim platný pro chráněné území vyžadující další finanční prostředky.

V rámci klimatických podmínek je výroba objemových krmiv z trvalých travních porostů náročná. Jaderná krmiva se nakupují.

I chov koní na Muráni prochází složitým obdobím z ohledu ekonomických ukazatelů. Zvyšující se cena energií, náklady na zabezpečení veterinárních opatření a jiné vstupy do výroby zvyšují náklady na krmný den, přičemž prodejní cena koní nestoupá. V letech 2004 – 2006 byl chov koní oprávněn pobírat dotace v živočišné výrobě podle výnosu ministerstva MP SR (ministerstvo poľnohospodárstva sloveneskej republiky) o poskytování podpory v oblasti zemědělství, potravinářství a lesního hospodářství. Od roku 2007 jsou LESY SR, š. p. pouze možný příjemce dotací o poskytování dotací na zachování významného genofondu koní.

Ve skutečnosti v letech 2006 a 2008 LESY SR, š. p. nedostali ani korunu, v letech 2004 a 2005 dohromady 62 tisíc Sk. A v roce 2007 3 miliony Sk. Dotační politika by měla přispět rozvoji chovu Norika muráňského typu v krajinném chovu (Šmelko, 2009).

8. Ekonomika vybraného Chovu koní Dvorka

8.1. Historie chovu

Historie chovu a budování plemenného stáda bylo zahájeno hospodářskou smlouvou uzavřenou mezi Severočeskými státními lesy a Státním statkem Vysoká na Mělnicku dne 8. 9.1980. Předmětem této smlouvy byla produkce tažných koní pro potřeby Severočeských státních lesů, které se zavázaly bezplatně předat Státnímu statku Vysoká 20 klisen schopných další reprodukce.

Na jaře roku 1981 byla dokončena výstavba střediska chovu koní Laka kam bylo přesunuto 20 klisen Severočeských státních lesů a 7 klisen Státního statku. Ze střediska Tajná se realizoval přesun připouštěcí stanice hřebců na Laka. Stádo čítalo 2 plemenné hřebce, 35 klisen a 70 hříbat do 3 let.

Počínaje čtvrtým rokem chovu předával Státní statek lesům ročně 3 odchované a vycvičené koně bezplatně jako náhradu za dodaných 20 klisen a zároveň se Severočeské státní lesy zavázaly odkoupit veškerou produkci tažných koní za dohodnutou částku 60 000 Kč za tříletého koně.

Rozmnožovacím chovem byl tento chov uznán 3. 10. 1986 čímž byl korunován rozvoj stáda. V základním stádě klisen se časem snižoval počet klisen od Severočeských lesů a Státního statku na minimum. Ostatní klisny pocházely z vlastního chovu nebo následných nákupů.

V roce 1992 byly naplněny poslední závazky vůči Severočeským státním lesům. V tomto roce bylo všech 107 koní rozmnožovacího stáda vydáno k naplnění restitučních nároků. Ing. Radko Novotný po dohodě s restituenty odkoupil zpětně 45 koní z toho 21 chovných klisen a 1 plemenného hřebce. V roce 1994 bylo nutné stádo přestěhovat z důvodů neochoty restituenta prodloužit nájemní smlouvu.

Po dohodě s novým majitelem odchovných zařízení chovu koní na Lesním závodě Broumov bylo stádo na zimní období přesunuto sem. V této době došlo k založení firmy CEREBRUS s. r. o., která celé stádo odkoupila a začala budovat odchovný areál DVORKA v Janovicích u Trutnova, kam bylo stádo na jaře roku 1995 z Broumova přesunuto. Od roku 1999 až dodnes je majitelem stáda firma NA HRANICI společnost s r. o. (www.chovdvorka.estranky.cz).

8.2. Popis firmy NA HRANICI společnost s r.o.

Firma NA HRANICI společnost s r.o. byla založena roku 1992 se zaměřením na zemědělskou výrobu, služby a obchodní činnost.

Firma NA HRANICI společnost s r.o. je od roku 2012 ekofarmou.

Mezi činnosti firmy patří:

- chov chovného a jatečného skotu bez tržní produkce mléka,
- chov koní plemene ČMB,
- produkci objemových krmiv z travních porostů,
- produkci krmiv z orné půdy ke krmným účelům,
- udržování travních porostů pasením zvířat,
- produkce štěpky a biomasy, výkup štěpky, vyklizování lesních porostů,
- nově od roku 2014 chov ovcí.

8.3. Popis Chovu koní Dvorka

Chov koní Dvorka se soustředí na chov plemene českomoravského belgického koně a jeho cílem je zajištění populace kvalitních koní, rozšiřování a udržení plemenného standartu. Chovný cíl je zajišťován čistokrevnou plemenitbou a přirozenou plemenitbou.

Je jedním z největších chovů tohoto plemene v České republice.

Stádo koní sčítá cca 80 kusů (přesné počty jsou uvedeny v tabulce č. 3.).

Od roku 2001 je také testační odchovnou hřebců.

Každý rok se zde konají výkonnostní zkoušky klisen i hřebců a chladnokrevné soutěže.

Z ekonomického hlediska je hlavní činností chov geneticky kvalitních jedinců plemene ČMB a následný prodej těchto koní.

Další činností je nabídka agroturistiky (vyjíždky do terénu, vyjíždky v kočáře, výuka jízdy v sedle) a také možnost ustájení koní. Tuto oblast můžeme nazvat jako vedlejší doplňkovou, jelikož prozatím je sezónní záležitostí s minimálním ziskem.

Zaměstnanci chovu jsou momentálně dvě ošetřovatelky a jeden pomocník.

Mezi náplně jejich práce patří: úklid stájí, krmení koní, výcvik koní, připouštění, údržba pastvin.

Tabulka č. 3, *Stavy koní od roku 2009 - 2014*

stavy koní	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>klisny</i>	32	32	36	40	38	32
<i>hřebci</i>	5	9	13	14	11	10
<i>plemenní hřebci</i>	3	3	2	2	1	3
<i>valaši</i>	7	8	11	14	13	8
<i>narozená hříbata</i>	3	9	7	2	7	6
<i>nakoupená hříbata</i>	6	3	5	3	2	3
<i>ustájená hříbata</i>	3	3	4	2	3	3
<i>celkem</i>	59	67	76	77	76	65

Jelikož firma provozuje více zemědělských činností, jsou zabezpečeny činnosti: odvoz hnoje, dovoz krmiv, vlastní krmiva, údržba pozemků a stájí i jinými zaměstnanci ve vlastní režii.

Můžeme tedy říci, že zemědělský podnik je rozdělen na různá střediska a jedním z nich je chov koní. Z ekonomického hlediska je směřodátným tedy výsledek hospodaření celé firmy.

Pro tuto práci je podstatné středisko chovu koní. Některé činnosti firmy jsou společné pro všechna střediska a bylo nutné tyto údaje oddělit, další údaje byly zjištěny pomocí účetního výkazu.

Produkce by se dala odvodit od počtu narozených hříbat. Podle tabulky č. 3 je zřejmé, že počet narozených hříbat se mění. Od roku 2012 chov přešel na jiný způsob připouštění i změnu plemenářských služeb a počty se pomalu zvyšují. V roce 2015 je očekávaný celkový počet 15 hříbat.

8.4. Výchova koně

Hlavním produktem je tři až čtyřletý kůň po zkouškách výkonnosti, v základním výcviku (obsednutý, zaučený ve voze, zvyklí na ošetřování).

Výchova takového koně je náročná a dlouhodobá záležitost.

Ošetřovatelé věnují výchově pozornost již od narození hříběte.

Z počátku se jedná o čtvrt hodiny denně (navyknutí na člověka, nasazení hříběcí ohlávky, postupné zvedání nohou).

Do 6. měsíců věku hříbě vyrůstá u matky a potřebuje nejméně péče. V krmné dávce je zastoupeno hlavně mléko od matky. V této době se poprvé hříbě setká s kovářem, který provádí pravidelnou korekturu kopyt podle potřeby.

Po odstavu (oddělení od matky) nároky na ošetřování a krmení stoupají s věkem. Je důležité nezanedbat péči a věnovat se výchově průběžně.

Zhruba ve 2 letech u klisen a 1,5 roce u hřebců (hřebci v testační odchovně absolvují výkonnostní zkoušky 2,5 a klisny ve 3 letech) začíná základní výcvik.

Postupně se koně připravují k prvnímu zapřáhnutí do vozu a poté k absolvování výkonnostních zkoušek.

Toto období je pro zaměstnance náročné časově i po stránce odbornosti, jelikož práce s mladým koněm vyžaduje zkušenosti, neboť může být nebezpečná.

Po absolvování výkonnostních zkoušek se mladí koně obsedají. Klisny se většinou zařadí do chovu a vrátí na pastvu nebo se některé vybrané nabídnou k prodeji.

Více se k prodeji nabízí hřebci nebo valaši, kteří nejsou vybráni do závěrečného 60 - ti denního testu. Hřebci vybraní do 60 – denního testu se po jeho dokončení stávají plemennými hřebci. Tento test hradí majitel koně (cca 20 000 Kč).

8.5. Krmný den

Krmný den je stanoven průměrně na cca 70 - 80 Kč na den.

8.6. Prodejní cena koně

(ceny bez DPH, ve věku 3 – 4 let)

Valach	45 000 Kč
Plemenný hřebec min.	80 000 Kč
Plemenná klisna zařazená v HPK	55 000 Kč i více
Plemenná klisna zařazená v PK	45 000 – 55 000 Kč
Koně bez průkazu původu pod	45 000 Kč
Hříbata s průkazem původu	15 000 – 20 000 Kč

Firma je plátcem DPH, které u koní činí 21 %.

8.7. Rentabilita prodeje

Jestliže vynásobíme průměrné hodnoty, vychází rentabilní cena jednoho koně takto:

$75 \text{ Kč na den} \times 30 \text{ dní} = 2\,250 \text{ Kč} \times 12 \text{ měsíců} = 27\,000 \text{ Kč} \times 3 \text{ roky}$

= 81 000 Kč

Nejsou zde započítány náklady na výcvik jednoho koně do výkonostních zkoušek, které by bylo možné vyčíslit v podobě platu zaměstnanců.

Tabulka č. 4, *Počty prodaných koní od roku 2009-2014*

rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
počet	11	4	3	6	6	8

8.8. Využití koní z Chovu Dvorka

Tabulka č. 5, Využití koní Chovu koní Dvorka

rok	les	rekreační využití	chov	není známo	celkový počet
2000	-	-	-	1	1
2002	2	-	-	1	3
2003	2	2	-	3	7
2004	3	2	-	6	11
2005	-	-	11	1	12
2006	4	-	-	2	6
2007	-	-	-	2	2
2008	4	1	1	1	7
2009	6 (2 i chov)	5	2	-	13
2010	3 (1 i chov)	2, 1hip.	1	-	7
2011	2	2	1	-	5
2012	4	2	1	-	7
2013	8 (2 i chov)	-	-	4	12
2014	8 (3 i chov)	2	-	1	11

V této tabulce je důležité využití koní. Data jsou orientační a použité jsou pouze stoprocentní informace.

V roce 2009 je jeden kůň využit v hipoterapii.

Jsou zde započítáni koně bez ohledu na majitele. Jedná se tedy i o hřebce z testační odchovy, ve které jsou zařazeni hřebci majitele Ing. Radka Novotného. Samostatný prodej koní je v tabulce č. 4.

Využití je tedy za poslední roky nejvíce zastoupeno v lesním hospodářství. V závorce jsou uvedené i počty hřebců, kteří zároveň působí také v chovu, jsou plemennými hřebci.

Dalším je rekreační využití (sedlo, potažní práce k soukromým účelům).

8.9. Náklady na provoz chovu za rok 2013

Tabulka č. 6, Náklady na provoz chovu za rok 2013

1) Nakoupená krmiva	21 228
2) Vlastní krmiva a steliva	26 800
3) Léčiva desinfekční prostředky	4 000
4) Ostatní přímý materiál	117 390
<i>drobný materiál pro údržbu stájí</i>	56 691
<i>asanace stájí</i>	16 699
<i>nezaviněná manka a škody</i>	44 000
5) Ostatní přímé náklady a služby	316 226
<i>spotřeba pohonných hmot</i>	35 268
<i>veterinární výkony</i>	98 028
<i>plemenářské služby</i>	32 935
<i>ostatní služby – kovář</i>	55 638
<i>cestovné</i>	1 834
<i>daň z nemovitosti</i>	9 768
<i>zůstatková cena prodaných zvířat</i>	82 755
6) Pracovní náklady celkem	643 142
<i>mzdy základní</i>	319 459
<i>mzdy pohyblivé</i>	98 663
<i>náhrady ost. mzdy</i>	66 468
<i>soc. a zdrav. poj. za zaměstnance</i>	116 582
<i>přirážky k pojistnému</i>	41 970
7) odpisy DHM a DNM	15 340
8) odpisy dospělých zvířat	87 867
9) náklady pomocných činností	605 200
<i>údržba pastvin</i>	605 200
10) výrobní režie	239 361
<i>nájemné za pozemky</i>	178 000
<i>propagace, reklama</i>	4 900
<i>vedení internetových stránek</i>	522
<i>reprezentační potřeby (občerstvení)</i>	8090
<i>pracovní oděvy a ochranné pomůcky</i>	1698
<i>opravy stojů a zařízení</i>	27 775
<i>náhradní díly a materiál</i>	18 376
11) správní režie	83 520
<i>spotřeba elektrické energie</i>	83 520
náklady celkem	2 160 074

- Největší nákladovou položkou jsou náklady na mzdy zaměstnancům, které činí 643 142 Kč. Ve středisku chovu koní pracují pouze dva zaměstnanci k poměrně vysokému počtu koní. To způsobuje vysoké nároky na splnění povinností ošetřovatelů. Ke zkvalitnění odvedené práce by bylo žádoucí přijmout minimálně jednoho nového zaměstnance. Zatím bohužel finanční situace chovu neumožňuje přijetí dalšího zaměstnance.
- Druhá největší položka jsou náklady na údržbu pastvin 605 000 Kč. V tomto chovu je upřednostňován celodenní pastevní odchov koní samozřejmě při zohlednění věku a zdravotního stavu koní. Rozloha pastvin je 89 ha.
- Další položka ostatní přímé náklady a služby 316 226 Kč ukazuje důležitost veterinárních zákroků a kovářských služeb. Plemenářské služby znamenají zajišťování kvalitní reprodukce (připouštění). Zdravotní stav koní a zajištění kvalitní reprodukce je nejdůležitější součástí z hlediska ovlivnění produkce chovu a s tím spojených výnosů.
- Ve výrobní režii jsou zahrnuty náklady na propagaci chovu. I zde jako u jiných firem platí, že kvalitní reklama přiláká nové zákazníky. Čím více jsou koně vidět na různých výstavách, kde mohou předvést v jakém stupni výcviku se nacházejí, tím lépe se prodávají.
- Náklady na údržbu stájí jsou běžnými provozními náklady.
- Náklady na výrobu vlastních krmiv jsou pro firmu velkým ulehčením. Ve vnitropodnikových nákladech vychází tato částka mnohem levněji oproti nákladům při nákupu krmiva. K nákupu krmiv se přistupuje pouze v případě neúrody (př. rok 2013). Zároveň velkou součástí krmné dávky od jarních měsíců až do podzimních měsíců pastva.

8.10. Výnosy chovu za rok 2013

Tabulka č. 7, Výnosy chovu za rok 2013

1) Tržby za výrobky a služby	294 893
prodej koní	206 645
<i>vyjížďky + ustájení koní</i>	81 870
<i>pronájem koní</i>	6 378
2) Podpory a dotace	1 637 450
<i>dotace na koně</i>	380 394
<i>dotace za pozemky</i>	1 257 056
3) Ostatní – účetní výnosy	91 300
<i>příchovky zvířat</i>	5 760
<i>přírůstky zvířat</i>	85 540
výnosy celkem	2 023 643

- Největší výnosovou položkou je částka 1 637 450 Kč za dotace a podpory. Jak je vidět bez této částky by výnosy chovu byly mnohem nižší. Je tedy nejdůležitějším finančním zdrojem. Z těchto podpor stojí za zmínku dotace na pozemky oblastí SAPS a LFA.
- Další pak je částka 294 893 Kč tržby za výrobky a služby. Zde je rozhodující prodej koní, který by mohl nejvíce ovlivnit výnosy chovu, pokud se prodej koní zvýší. Bohužel je závislý na jejich využití, které je rozebrané v kapitole č. 6. Současné využití chladnokrevných koní. Tržby za služby (vyjížďky, ustájení koní) nejsou prozatím v roli možné ovlivnit výnosy. Ale také není vyloučeno, zda by v budoucnu nemohly tyto služby zabezpečit chov chodu. Zde by bylo třeba zvážit najmutí dalšího zaměstnance a s tím spojené počáteční náklady a jejich rentabilitu.
- Přírůstky zvířat jsou počítány z krmných dnů a jsou důležité z pohledu účetnictví, kde stoupá hodnota zvířete s jeho věkem

8.11 Zhodnocení hospodaření střediska chovu koní

V roce 2013 jsou :

- celkové náklady 2 160 074 Kč
- celkové výnosy 2 023 643 Kč

Hospodářský výsledek je tedy ve ztrátě – 136 431 Kč.

Tabulka č. 8, *Orientační přehled nákladů a výnosů v tisících za posledních 5 let*

roky	celkové náklady	celkové výnosy	HV - ztráta
1) 2009	2 317	2 011	- 306
2) 2010	2 231	2 030	- 201
3) 2011	2 354	2 085	- 269
4) 2012	2 555	2 074	- 481
5) 2013	2160	2 024	- 136

Daň z přidané hodnoty se vztahuje na celou ekonomiku firmy, nepočítá se pro jednotlivá střediska zvlášť.

Středisko Chovu koní Dvorka je za posledních pět let ve ztrátě (tabulka č. 8.). Do roku 2009 byla ztráta ještě větší, z důvodu splácení úvěrů, který byl použit na zaplacení stájí.

8.12 Marketingová studie Chovu koní Dvorka

8.12.1 Vnější (externí) analýza

Analýza makroprostředí

Poptávku po prodeji koní ovlivňuje jejich původ, věk, stupeň výcviku a také propagace. Kupní síla chovatelů hraje také roli. Určitě důležitým aspektem je spokojený zákazník a hlavně uplatnění těchto koní v činnosti jim určené, což je práce v lesním hospodářství, která v současné době koním nepřeje.

Cena koní tohoto plemene klesla a to především díky rozvoji techniky a zhoršení pracovních podmínek pro koně uplatňující se v lesním hospodářství (cena, druh práce).

Agroturistika v tomto chovu zatím není takové úrovně, aby ve firmě patřila mezi hlavní zdroje příjmů. Po této službě by poptávka mohla mít stoupající tendenci.

Analýza trhu

Trh s prodejem koní a ostatními činnostmi s nimi spojenými je v České republice zastoupen velkou konkurencí. Na trhu je těžké se udržet, ale Chov koní Dvorka má geneticky velmi kvalitní stádo a má téměř dvacetiletou tradici, za ta léta se dostal do podvědomí chovatelů a má stále zákazníky, což je velmi důležité.

Analýza zákazníka

Firma nabízí prodej a služby pro profesionály i laiky. Zákazníky jsou lidé všech věkových kategorií, chov koní i jízda na koni je ve společnosti velmi oblíbená. Slabší je prodej koní pro práci v lesním hospodářství, zde již nehraje roli oblíbenost, ale reálné uplatnění pro tuto činnost.

Analýza konkurence

V nejbližším okolí se vyskytuje pouze jeden větší chovatel koní Ing. Rychter. Ing. Rychter se zabývá chovem a prodejem teplokrevných plemen koní a jejich využití ve sportu, tudíž v tomto směr nepředstavuje velkou konkurenci. Dále pan Vlach, který se zabývá chovem a prodejem plemene českomoravského belgického koně v menším měřítku než Chov koní Dvorka.

A také Hřebčín Jeníkov, který sice není v bezprostřední blízkosti a soustředí se na chov koně norického, ale se stejným využitím a zaměřením.

V dnešní době rozšíření internetu téměř do každé domácnosti není umístění až tak důležité. Zákazník většinou nejprve hledá na internetu a poté až na konkrétních místech. Pomocí internetu představují konkurenci všichni velcí i menší chovatelé stejného plemene nebo plemene se stejným využitím v celé české republice.

Bohužel velkou konkurencí jsou také chovatelé prodávající koně bez původu, kde jejich nízká cena se stejným možným využitím často rozhoduje. Nejvíce jsou to polští chovatelé.

Analýza distribuce

Prodej koní se uskutečňuje v prostředí stájí Chovu koní Dvorka a poté v sídle firmy. Nefiguruje v něm žádný distributor. Stejně tak ani v agroturistice. Jedná se o přímý prodej.

Analýza struktury průmyslu

- Konkurenční rivalita

Konkurenční rivalita z pohledu prodeje chladnokrevných koní existuje, není však velká, díky špatně se vyvíjející situaci pro využití chladnokrevných koní v lesním hospodářství. Proto by se stávající konkurenti měli spíše „spojit“ a hledat cestu jak zlepšit vývoj v uplatnění chladnokrevných koní.

Z pohledu agroturistiky je konkurenční rivalita nesporně větší pro velkou oblibu u veřejnosti.

- Noví konkurenti

Hrozba nové konkurence je vždy možná, ale díky špatně se vyvíjícímu uplatnění chladnokrevných koní v lesním hospodářství se neočekává přírůstek konkurence. Hrozí spíše úbytek konkurence díky vysokým vstupním bariérám na trhu (vysoké náklady, nízké výnosy).

V agroturistice jsou noví konkurenti reální. Jízda na koni je ve společnosti velmi atraktivní.

- **Substituty**
Substitutem v prodeji chladnokrevných koní je lesnická technika určená k těžbě dřeva (harvestory, železný kuň, vyvážecí soupravy, také lanovkový systém).
V agroturistice by jí mohla být jízda na kole nebo na motorce či čtyřkolce. Přesto jízda na koni je oproti těmto substitutům více v souladu s přírodou.
- **Síla kupujících**
Ceny chladnokrevných koní se pohybují v rozmezí od 15 000 do 80 000 Kč. I přes vyšší náklady na výchovu koně nejsou zákazníci v poslední době ochotni zaplatit více.
- **Síla dodavatelů**
Dodavatelé pro tuto činnost nejsou.

8.12.2 Vnitřní (interní) analýza

Analýza tržní pozice

Chov koní Dvorka je na trhu v dobré pozici, jelikož má mnoho dlouholetých věrných zákazníků, u kterých má jistotu opětovného vracení se a šíření dobré reklamy u dalších potenciálních zákazníků. Noví zákazníci jsou také, ale v menší míře.

Analýza marketingové strategie

Cílem je získat co nejvíce zákazníků a udržet si ty stálé.

V prodeji koní se zaměřit na kvalitu tzn. zvýšit stupeň výcviku a pokusit se zajistit jejich větší uplatnění v lesním hospodářství z pohledu ekologie a to především v chráněných krajinných oblastech a národních parcích.

Pokusit o větší propagaci chovu a využití chladnokrevných koní pomocí účasti při společenských akcích.

Dále pokusit se o lepší reklamu a úroveň poskytovaných služeb v oblasti agroturistiky. Kvalitní reklamou více propagovat ustájení koní a to vše v tisku, na internetu a reklamou na letáčcích a brožurách. A hlavně reklamou prostřednictvím spokojeného zákazníka.

Finanční analýza

Finanční analýza již byla popsána z možných dostupných údajů. Pokud by měla být úplná, bylo by nutné rozebrat hospodaření celé firmy.

Mezi největší náklady patří platy zaměstnanců a chod chovu koní (tj. výroba krmiv, oprava strojů, údržba stájí a pastvin).

8.12.3 Cíle a strategie

Analýza SWOT

Vnitřní prostředí	Silné stránky	Slabé stránky
	<ul style="list-style-type: none">• zaručení kvalitního genetického materiálu• dobré jméno mezi zákazníky• kvalifikovaní zaměstnanci	<ul style="list-style-type: none">• Málo zaměstnanců ke kvalitnějšímu provádění všech nabízených služeb• nízké prostředky k investicím na zkvalitňování majetku, výstroje a vybavení
Vnější prostředí	Příležitosti	Hrozby
	<ul style="list-style-type: none">• Zvyšující se počet potencionálních zákazníků• možnost uspokojení poptávky• lepší podmínky pro využití chladnokrevných koní v lesním hospodářství	<ul style="list-style-type: none">• nová konkurence• snížení tržeb• omezení zákazníků• neefektivní reklama• odchod výkonných zaměstnanců za lepšími pracovními podmínkami (fyzická a časová náročnost, zázemí)

Marketingové cíle a strategie

- orientace na specializovaný segment trhu chovatelů a rekreatů
- dosahovat minimálních nákladů a maximálních zisků
- nabízet nejkvalitnější služby
- zaměstnávat kvalifikované zaměstnance, kteří pomohou zkvalitnit mnou nabízené služby a poskytnout jim k tomu kvalitní podmínky.

8.12.4 Marketingový mix

Politika produktu

Produktem jsou zvířata (koně) a nemateriální služby. Sortiment je široký a zákazník má možnost výběru podle svých kritérií. Firma nabízí prodej koní všech věkových kategorií, různých barev, vlastností, v různých stupních výcviku, obojího pohlaví.

Kvalita je zaručena.

Cenová politika

Cena se za poslední roky snižuje k poměru vynaložených nákladů.

Za prodej koně je cena v rozmezí 15 000 – 80 000 tisíc Kč.

Distribuční politika

Distribuce je přímá.

Dostupnost, výběr, vysoká úroveň služeb, poměr hodnota/cena.

Politika marketingové komunikace

Komunikace je zaměřena na skupinu chovatelů a rekreatů, přímý kontakt se zákazníkem. Využití osobního prodeje a reklamy na internetu prostřednictvím internetových stránek www.chovdvorka.estranky.cz

9. Diskuze

9.1. Rozhovory s odborníky z praxe

Krkonšský národní park

KRNAP (Pavel Neubert, oddělení péče o lesní ekosystémy, odborný pracovník-metodik péče o lesy)

„Údaje o využití koní v národním parku KRNAP

Správa KRNAP používá při obnově lesa podrostní a výběrný způsob hospodaření. Při transportu dřeva z lesa preferuje výhradně šetrné způsoby, ke kterým koňské přibližování nesporně patří.

Z celkového ročního objemu přibližovaného dříví cca 110 000m³

(veškerý pohyb mezi pařezem a odvozním místem) je podíl přibližování koněm v průměru do 25 % při počtu 25-30 koní. Další koně využívají vítězové veřejných zakázek (těžba dřeva lanovkou, těžba dřeva a přibližování vyvážecími prostředky) je odhadem 5-8 koní.

Celkem KRNAP eviduje 54 koní (při zadávání zakázek požadují doklad o vlastnictví koně) z toho přibližně 16 ČMB.

Podíl koní na přibližování u KRNAPu se zmenšovat nebude, již vzhledem vzhledem ke stoupajícímu podílu výchovných zásahů - probírek porostů.“

Lesy voda s.r.o. – majetek města Pilníkov

(Hajný pan Šída zaměstnává tři kočí, z nich jeden pracuje s koňmi v páru).

„Důvody jsou:

- v těchto podmínkách (těžko přístupný terén) je ekonomičtější přibližování dříví s koňmi než železným koněm,
- snaha maximálně pracovat s přirozenou obnovou,
- odírání stromů při těžbě koňmi již není v takové míře jako dříve,
- využívání finančních příspěvků na Hospodaření v lesích podle nařízení vlády č. 30/2014, hlava 1. (za loňský rok 72 000 Kč),
- v praxi je přibližování koňmi šetrnější, často po použití techniky zůstanou vyjeté koleje a neprovede se sanace,
- těžba se pohybuje kolem 4000 kubíků ročně, z toho koňmi 3000 kubíků,
- běžná cena pro koně je 150 Kč za kubík, v horších terénech i více,

- do budoucna bude nedostatek kvalitních kočí, což může způsobit nekvalitně odvedenou práci.“

Lesy ČR Dvůr Králové nad Labem

(Jan Vogl, revírník Lesy ČR)

„Koně v lese:

- využití koní pro práci v lese je zde stále potřebné, jelikož se jedná o oblast Podkrkonoší (příkré srázy, špatná dostupnost),
- přibližování dříví koněm se využívá nejvíce v předmýtní těžbě do 40 let jakožto jeden ze závazných ukazatelů lesního hospodářského plánu,
- využívá se při přibližování buď k manipulačnímu prostoru nebo k lanovkám,
- v těžbách kde je využíván kůň, je velmi zádní již správné směrové kácení stromu,
- vyklizování či přibližování se provádí, že je kláda celá tažená po zemi, kde probíhá velké tření, na velkou vzdálenost dochází i k obrusu z přibližovaného sortimentu,
- tahají se surové kmeny o maximální délce do 12 m, tzn., že pokácený strom je částečně manipulován do takové délky, aby při zatáčkách doházelo co nejméně k oděru okolních stojících stromů.

U lesů ČR rozhoduje cena zakázky, tudíž nejnižší cena. Potom vše záleží na firmě, kterého kočího a za jakou cenu ho najme.

Je pravda, že koně jsou málo placení za tvrdou práci v těžkých podmínkách.

Inteligence odchází z lesa, nyní poslední generace.“

Chráněná krajinná oblast Broumovsko

(Ing. Petr Kuna Správa CHKO Broumovsko)

„Přibližování koněm je a bude stále potřeba, nejvíce ve výchovných zásazích do 40 let, kde je stále nenahraditelné. V této krajinné oblasti (skalnaté terény, rozsáhlé rašeliniště) je nejvíce šetrným způsobem použití lanovkového systému.

CHKO by mohla podporovat finančními příspěvky přibližování koněm, pokud by byl vymyšlen zásah, který bude šetrnější např. částkou 200 Kč na kubík.

Výchovné zásahy jsou potřebné, ale nevyplácí se z důvodu malého výtěžku.

V této oblasti jsou Lesy ČR majoritou, byla by zde potřebná lepší spolupráce ohledně využívání koní.“

Asociace svazu chovatelů koní

(Blahoslav Políček, tajemník ASCHK)

„ASCHK podniklo spoustu jednání s Lesy ČR o využívání koní v lesním hospodářství, zatím bez konkrétního výsledku.

Při jednání na ministerstvu zemědělství o podpoře využití koní v lesním hospodářství skončí tato jednání bez výsledku, jelikož není jasné jaký počet kočích ASCHK zastupuje.“

Rakousko a chov chladnokrevných koní

(Ing. Cerman svaz chovatelů chladnokrevných koní)

„V Rakousku je významným zástupcem chladnokrevných koní Norický kůň. Je zde uznán autochtoním plemenem, to je plemeno které si zachovalo původní charakteristické vlastnosti. Z toho plynou zvláštní podpory. Pro porovnání je v české republice pouze Starokladubský bělouš uznaným autochtoním plemenem.

Využití chladnokrevných koní je spíše v agroturistice, v lesním hospodářství v menší míře, což vedlo i ke změně výkonnostních zkoušek, které spočívá v absolvování v tahu i pod sedlem.“

Vlastní názor:

„Situaci zhoršují také koně bez plemenné příslušnosti, srážením prodejní ceny. Velká část těchto koní pochází od Polských chovatelů.

V ostatních zemích je chov a využití chladnokrevných, spíše hobby záležitostí a využívání koní k rekreačním účelům. Konkrétní informace jednotlivých států ohledně jejich národních podpor jsou těžko přístupné.

Dnešní situaci využití koní v lesním hospodářství zhoršují stávající podmínky, kdy se z vázané živnosti stala volná. Situace s veřejnými zakázkami také komplikuje situaci hlavně tím, že práci dostávají ve velké míře kočí z jiných koutků republiky, než je místo zakázky. Nejnižší cenou klesá ochota kočích tuto práci vykonávat.

Dalším problémem je odborné vzdělání kočích, které by mohlo být na lepší úrovni. Kůň je živé zvíře a práce s ním vyžaduje odbornost a to i z pohledu kvality odvedené práce, která pak je dobrou či špatnou pověstí pro všechny kočí.

V tomto směru se Zemský hřebčinec Písek pokouší o zlepšení situace pořádáním kurzů pro kočí, jehož výsledkem je certifikát potvrzující odbornost v tomto oboru. Také zde vznikla spolupráce s Národním parkem Šumava, kde proběhl projekt o navrácení koní na Šumavu. Avšak tento projekt skončil se změnou vedení parku.

Nesmíme opomenout ekologické hledisko spojené s využíváním koní a podporu rozvoje venkova, z mého pohledu nemůže být přírodě blíž žádný stroj v porovnání s koněm, zvířetem.“

10. Závěr

Historicky byl chov chladnokrevných koní na našem území jedním z významných chovatelských období a dal za vznik plemenu českomoravský belgický kůň, tak jak ho známe dnes. Dnes je toto plemeno naším genetickým zdrojem, je kulturním dědictvím, které nám zanechali naši předci mnohaletým šlechtěním až do dnešní podoby. Jeho vznik je spojený s prostými potřebami českých rolníků na výkonné tahouny s využitím v zemědělství a lesnictví. Dnes jejich využití však upadá. V zemědělství uplatnění nenachází a v lesnictví také bojuje o své místo.

Z těchto důvodů hrají svou nepostradatelnou úlohu podpory a dotace v první řadě od státu.

Z ekonomiky Chovu koní Dvorka vyplývá, že podpora v podobě finančních prostředků od státu a prostředků z Evropské unie je k ekonomickému udržení tohoto konkrétního subjektu nepostradatelná.

V nákladových položkách jsou náklady na zaměstnance nejvyššími. Výhodou je možnost zajištění většiny činností vlastními prostředky oproti ostatním soukromým chovatelům.

Ve výnosech jsou v největším zastoupení dotace a podpory. Poté tržby za prodej koní a poskytnuté služby a zde by bylo vhodné najít řešení:

Je žádoucí zvýšit prodej koní zkvalitněním výcviku a kvalitní propagací, což vede k najmutí dalšího zaměstnance.

Angažovat se v jednáních o využívání koní v lesním hospodářství. I přes počáteční prognózy ekonomických subjektů z diskuze o praxi, jasně vyplývá potřeba přiblížování koňmi i v budoucnu. A také obavy o budoucnost povolání kočí, v určitých oblastech stále potřebných. Tabulka č. Využití koní z chovu koní Dvorka prokázala stálý zájem o toto plemeno ve vztahu k lesnímu hospodářství. Zlepšení situace ve využití koní může vést k větší síle kupujících a zvýšení podprůměrné prodejní ceny koní.

Výhodou je podpora regionu z pohledu nabídnutí většího počtu pracovních míst.

Další možností je zaměření se na poskytování služeb (ustájení koní, rekreační využití), což v tomto případě vede k větším počátečním nákladům. Byla by potřeba investice do areálu a znovu potřeba zaměstnání dalšího zaměstnance. Při dnešní oblíbenosti v rekreačním využití by toto řešení mohlo být vhodným doplněním. Ne samostatným řešením, jelikož cílem šlechtění českomoravského belgického koně je výkonný tahoun.

Zpracování projektu, kdy a v jakých situacích by počáteční náklady byly rentabilní ve ztrátovém chovu, je žádoucí.

Situace není dlouhodobě udržitelná a vyžaduje řešení, které by mohlo být vzorem i pro ostatní chovatelé českomoravského belgického koně.

11. Seznam literatury a použitých zdrojů

POLÁČKOVÁ, Jana et al. *Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství*. Ústav zemědělské ekonomiky a informací. 2010. ISBN 78-7157-998.

KUPČÁK, Václav. *Ekonomika lesního hospodářství*. 2. vydání. Brno, 2006. 254 s. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita. ISBN 80-7157-998-X.

MISAŘ, Drahoslav. *Vývoj chovu koní v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Brázda, 2011, 296 s. ISBN 978-80-209-0383-9.

BÍLEK, František et al. *Speciální zootechnika: Chov koní*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1955, 849 s.

DUŠEK, Jaromír et al. *Chov koní*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství brázda, s.r.o., 2001, 352 s. ISBN 80-209-0282-1.

RADVAN, Jaroslav. *Kůň v lesním hospodářství: Příručka pro kočí režijních potahů*. 2. Vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1990, 232 s. ISBN 80-032-0103-5.

DUŠEK, Jaromír et al. *Chov koní v Československu*. 1. vydání. Praha: Zemědělské nakladatelství BRÁZDA, 1992, 176 s. ISBN 07-001-92.

RIEDL, Marcel, *Marketing*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 106 s. ISBN 80-213-1375-7.

DUŠEK, Jaromír. *Kůň v zemědělství*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1967, 202 s. ISBN 07-040-67.

EAGRI. [online]. 2009 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/dotace-pro-oblasti-s-prirodnimi-ci.html>>

SZIF. [online]. 2013 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/saps>>

Lesy Slovenskej republiky, š.p. [online]. 2012 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=53>>

OZ Revúca: Chov koní. [online]. 2000 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=2221>>

PINNEY, Charlie. Nevzdávejte se koní!. [online]. 2014, 9. 03. 2014 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.equichannel.cz/nevzdavejte-se-koni>>

Česko. Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2000. Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2000-154-viceoblasti.html>

Česko. Metodika pro poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích podle části druhé nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti (dále jen „nařízení vlády č. 30/2014 Sb.“) v kompetenci Ministerstva zemědělství. In: 2014. Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/361260/Methodika_pro_NV_30_2014_cast_Lesy_20150101.pdf>

Česko. Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2014 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákon o zemědělství*. Praha, 2014. Dostupné z WWW: <<http://dev.aschk.cz/content/dota%C4%8Dn%C3%AD-programy>>

ASOCIACE SVAZU CHOATELŮ KONÍ. *Řád plemenné knihy* [online]. 32 s., 25.5.2014 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.schcmbk.eu/clanky/dokumenty/dokumenty-ke-stazeni.html>>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Koncepce chovu koní v ČR* [online]. Praha, 2014, 37 s. [cit. 2014-12-14]. Dostupné z WWW: <<http://dev.aschk.cz/dokumenty>>

ŠMELKO, Vladimír. *Zborník príspevkov z mezinárodnej konferencie: Aktuálne problémy chovu norika muránskeho typu v š. p. Lesy SR* [online]. 2009, 9 s. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.forestportal.sk/sitepages/lesne.../Smelko.pdf>>

Koncepce strategického rozvoje podniku Lesy České republiky, s. p. pro období let 2015 - 2019 [online]. 2015 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <https://www.lesy.cz/o-nas/...ke.../Koncepce_LCR_2015-2019.pdf>

12. Seznam příloh

Příloha č. 1.

Dnešní uznané linie plemenných hřebců dle řádu plemenné knihy ČMBK

Příloha č. 2.

Obrázek č. 1. *Plemenní hřebci plemene ČMBK (Chov koní Dvorka)*

Příloha č. 1.

Dnešní uznané linie plemenných hřebců dle řádu plemenné knihy ČMBK

1. ČMB-L-A 01 426 Aglaé 24/1196, B., (*1920)
2. ČMB-L-A 02 Albion d'Hor 23/1892, B., (*1915)
3. ČMB-L-B 01 51 Bayard De Herédia, B.,(*1920)
4. ČMB-L-B 02 Boston (rus. chl.)
5. ČMB-L-B 03 396 Bourgogne de Monti, B. , (*1920)
6. ČMB-L-B 04 428 Branibor, chč. B. , (*1922)
7. ČMB-L-C 01 Conquérant de Terhaegen 69900, B. ,(*1910)
8. ČMB-L-C 02 50 Corale, B. , (*1909)
9. ČMB-L-H 01 Hercule de Doiceau 61/230, B. , (*1913)
10. ČMB-L-J 01 Jupiter 126, B. , (* 1980)
11. ČMB-L-L 01 Laboureur d'Isaac 72006, B. , (*1922)
12. ČMB-L-M01 9 Marquis de Vraimont, B. , (*1920)
13. ČMB-L-M02 Melon 47096, B. , (* 1907)
14. ČMB-L-M03 26 Miroš, B. , (*1923)
15. ČMB-L-N 01 Nageur des Carrieres, B. , (*1905)
16. ČMB-L-P 01 3998 Pandor (pol. chl.) (*1960)
17. ČMB-L-P 02 473 Positiv d'Hor, B. , (*1915)
18. ČMB-L-P 03 222 Prince de Gages, B. , (*1925)
19. ČMB-L-S 01 113 Successeur de Boneffe 32/3274, B. , (*1928)

Příloha č. 2.

Obrázek č. 1. *Plemenní hřebci plemene ČMBK (Chov koní Dvorka)*

